**Kutsu yhteistyöhön ennakoivan terveydenhuollon kehittämishankkeessa**

Hyvä vastaanottaja,

Eloisa valmistelee hakemusta Sitran ennakoivan sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitushakuun. Haun tavoitteena on juurruttaa ennakoivat toimintamallit osaksi hyvinvointialueiden normaalia toimintaa siten, että terveys- ja hyvinvointiriskit tunnistetaan mahdollisimman varhain ja asukkaille voidaan tarjota oikea-aikaista tukea ennen sairauksien tai muiden ongelmien pahenemista. Rahoitushaku päättyy **3.11.2026**, ja rahoitusta haetaan hyvinvointialueelle. Alustavan suunnitelman mukaan kunnat osallistuisivat hankkeeseen yhteistyökumppaneina ja hankkeen toimenpiteitä tehtäisiin kuntien ja Eloisan olemassa olevissa yhteistyörakenteissa ja työryhmissä.

Hankkeen valmistelun lähtökohtana toimii Eloisassa parhaillaan toteutettava Hyvinvointilahja-pilotti. Pilotissa tunnistetaan (45-, 50- ja 55-vuotiaiden) asukkaiden terveysriskejä ennakoivasti ja ohjataan asiakkaita heidän tarpeisiinsa sopiviin digitaalisiin tuki- ja palvelupolkuihin. Riskianalyysi perustuu laboratorioanalyysiin ja siihen perustuvaan yksilölliseen riskiluokitukseen viiden elintapasairauden, sydäninfarktin, aivoinfarktin, tyypin 2 diabeteksen, kroonisen munuaistaudin ja rasvamaksan osalta. Kohtalaisen ja korkean riskin henkilöt ohjataan elintapaohjaukseen ja korkean riskin henkilöt myös tarvittavaan terveydenhuollon ammattilaisarvioon. Jo nyt syntyneiden kokemusten perusteella tavoitteena on laajentaa toimintamallia entistä vaikuttavammaksi ja vakiinnuttaa se osaksi normaalia palvelujärjestelmää. Jatkokehittämisessä on tarkoitus laajentaa ikäryhmiä (40-, 60- ja 65-vuotiaat) sekä lisätä digitaalisen elintapaohjauksen lisäksi kasvokkain tapahtuvaa elintapaohjausta kohtalaisen ja korkean riskin ryhmille. Yhteistyö kuntien tarjoamiin liikunta- ja elintaparyhmiin sekä muuhun hyvinvointia edistävään toimintaan kohdennetusti olisi tämän rakenteen kanssa tärkeää.

**Mitä hyötyä kunnille on hankkeeseen osallistumisesta?**

Etelä-Savon hyvinvointikysely toteutettiin keväällä 2026 ja kyselyyn saatiin yli 3700 vastausta. Kyselyyn vastanneista yli kolmannes (35%) oli lihavia (kehon painoindeksi BMI ≥ 30 kg/m2). Yleisintä lihavuus oli Etelä-Savossa 45–64-vuotiaiden vastaajien joukossa, joista 44 % oli lihavia. Mm. lihavuus on yhteydessä useisiin riskianalyysissa tarkasteltaviin sairauksiin, joka korostaa varhaisen tunnistamisen ja ennaltaehkäisevien toimien merkitystä.

Kunnilla on keskeinen rooli asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden ja elinvoiman edistämisessä. Hankkeessa tuotettavan tiedon avulla voidaan tunnistaa väestöryhmiä, joilla on kohonnut riski terveysongelmien kehittymiseen ja jotka voivat hyötyä erityisesti varhaisista, ennaltaehkäisevistä toimista. Riskiarvio tukee ennaltaehkäisevien palvelujen kohderyhmien tunnistamista ja auttaa kuntia kohdentamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteitä nykyistä tietoperusteisemmin ja vaikuttavammin.

Kunnat hyötyvät hankkeesta erityisesti seuraavilla tavoilla:

- Parempi tieto asukkaiden hyvinvointi- ja terveysriskeistä sekä riskiryhmien kehityksestä.
- Mahdollisuus kohdentaa esimerkiksi liikuntapalveluja niille asukkaille, jotka hyötyvät niistä eniten.
- Yhteisesti tuotetut materiaalit, toimintamallit ja koulutus, joiden avulla kuntien henkilöstö voi toteuttaa elintaparyhmiä yhdenmukaisella ja vaikuttavalla tavalla.
- Tiiviimpi yhteistyö hyvinvointialueen, kuntien, tutkimustoimijoiden ja muiden kumppaneiden välillä.
- Mahdollisuus saada tutkimus- ja seurantatietoa hyvinvoinnin edistämisen vaikutuksista oman kunnan päätöksenteon tueksi.

**Vaikutukset kunnan elinvoimaan**

Varhainen riskien tunnistaminen ja terveyttä edistävien toimenpiteiden kohdentaminen voivat tukea työ- ja toimintakykyä sekä lisätä asukkaiden hyvinvointia. Hyvinvoivat asukkaat osallistuvat aktiivisemmin työelämään, opiskeluun, harrastuksiin ja yhteisölliseen toimintaan. Pitkällä aikavälillä tämä vahvistaa kunnan veto- ja pitovoimaa sekä tukee elinvoimaa. Lisäksi kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet saavat käyttöönsä uudenlaisia tiedolla johtamisen välineitä ja toimintamalleja. Tämä näkemys perustuu hankkeen tavoitteisiin ja on arvio hankkeen mahdollisista hyödyistä kunnille.

**Kuntien rooli hankkeessa**

Valmisteltavassa hankkeessa kunnat toimisivat yhteistyökumppaneina esimerkiksi:

- elintapaohjausryhmien toteuttamisessa,
- liikunta- ja ravitsemusryhmien järjestämisessä,
- osallistujien ohjaamisessa paikallisiin hyvinvointia tukeviin palveluihin,
- toimintamallien kehittämisessä ja arvioinnissa.

Tavoitteena on rakentaa yhteinen malli, jossa asukas voidaan tunnistaa riskiryhmään kuuluvaksi ennakoivan analytiikan avulla ja ohjata tämän jälkeen joko Eloisan järjestämiin digitaalisiin valmennuksiin, kunnan järjestämiin liikunta-/elintaparyhmiin tai näiden yhdistelmään.

**Rahoitus**

Kunnat osallistuvat hankkeeseen yhteistyökumppaneina. Mikäli hankkeessa sovitaan kuntien toteuttamista tehtävistä tai toimenpiteistä, niiden resursoinnista ja mahdollisesta kustannusten korvaamisesta sovitaan erikseen hankesuunnittelun yhteydessä. Sitran rahoitus voi kattaa enintään 50 % hankkeen kokonaiskustannuksista.

**Yhteistyökutsu**

Toivomme kuntanne olevan mukana rakentamassa uudenlaista ennakoivan terveydenhuollon toimintamallia, jossa hyvinvointialue ja kunnat yhdistävät voimansa asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteistyöllä voimme kohdentaa ennaltaehkäisevät toimet nykyistä vaikuttavammin, vahvistaa kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä sekä luoda pitkäjänteisiä ratkaisuja alueen elinvoiman tukemiseksi.

Rahoituksen aikatauluikkuna on hyvin nopea. Toivomme vastauksia kiinnostuksesta yhteistyöhön viikon 44 aikana, viimeistään maanantaina 2.11.2026.

ystävällisin terveisin,

Anna-Sofia Simula
avoterveydenhuollon tulosaluepäällikkö

Mari Teittinen
tieto- ja kehittämispäällikkö